

Kas Piibel on tõesti
JUMALALT?

Ärgake!

3 KAANETEEMA

Piibel. Kas see on tõesti Jumalalt?

Kas Piibel on Jumalalt või sisaldab see raamat üksnes inimeste mõtteid?

See Ärgake! number räägib kolmest töestusliinist, mis näitavad, et Piibel on tõesti Jumalalt.

SELLES NUMBRIS VEEL

8 ABI PEREDELE
Majapidamistööde tähtsus

10 Soolestiku närvisüsteem
Kas see on keha teine aju?

12 INTERVJUU
Tarkvara arhitekt selgitab oma usku

14 PIIBLI SEISUKOHT
Inglid

16 KAS SEE ON KAVANDATUD?
Merisaarma karvkate

**JW.
ORG™ VAATA LISA VEEBIST**

VIDEOD

JUTUPLIIATS

Kuidas saada rohkem vabadust?

Sinu arvates peaks sind kohtlema juba nagu täiskasvanut, kuid su vanemad pole sama meelt. Mida sa võiksid teha, et võita nende usaldust?

(Vaata PIIBLI ÕPETUSED > NOORTELE)

PIIBLI ÕPETUSED

Kes on Piibli autor?

Kui Piibli kirjutasid inimesed, siis kas saab seda nimetada Jumala sõnaks?

(Vaata VÄLJAANDED > VIDEOD, alajaotus „Piibel“)

PIIBEL

Kas see on tõesti Jumalalt?

KAS sa usud, et Piibli autoriks on Jumal, või arvad sa, et see raamat sisaldab üksnes inimeste mõtteid?

Selles küsimuses pole üksmeelel isegi need, kes peavad end kristlaseks. Näiteks 2014. aastal USA-s läbi viidud Gallupi küsitlusest selgus, et enamus end kristlaseks nimetanuid nõustus sellega, et „Piibel on mingil moel seotud Jumalaga”. Samas iga viies küsitletu suhtus Piiblisse kui „vanasse muistendite, legendide, ajaloo ja käskude raamatusse, mille on kirjutanud inimesed”. Sellised vastandlikud arvamused tekitavad küsimuse, mida siis ikkagi tähendab Piibli väide: „Kogu pühakiri on Jumalalt.” (2. Ti-moteosele 3:16.)

MIS MÕTTES ON PIIBEL JUMALALT?

Piibel koosneb 66 väikesest raamatust, mille panid kirja umbes 40 meest rohkem kui 1600 aasta jooksul. Ent kui Piibel on inimeste kirjutatud, siis mis mõttes on see Jumalalt? Lihtsalt öeldes tähendab see, et kõik mõtted, mis selles raamatus on,

lähtuvad Jumalalt. Piibel väljendab seda niimoodi: „Inimesed on rääkinud seda, mida nad on pühast vaimust juhituna saanud Jumalalt.” (2. Peetruse 1:21.) Teisisõnu, Jumal kasutas oma nähtamatut väge, oma püha vaimu, et anda piiblikirjutajatele edasi oma sõnum. Seda võib võrrelda äriimehega, kes dikteerib sekretäriile kirja. Kirja autoriks pole mitte selle kirjapanija, vaid see, kes dikteerib.

Mõned piiblikirjutajad kuulsid Jumala sõnumit ingl kaudu. Teised said Jumalalt nägemusi. Mõnel juhul edastas Jumal oma sõnumi unenägude kaudu. Vahel said kirjutajad Jumala sõnumi kirja panna oma sõnadega, teinekord said nad temalt täpsese sõnastuse. Ent iga kord andsid piiblikirjutajad edasi Jumala mõtteid, mitte enda omi.

Miks me võime kindlad olla, et need mõtted, mis piiblikirjutajad kirja panid, on ikka Jumalalt? Vaatleme kolme tõestusliini, mis näitavad, et Piibel on Jumalalt.

PIIBEL

Täpne igas vallas

Teaduslikult täpne

KUIGI Piibel pole loodusteaduse õpik, on see täpne ka teadust puudutavates küsimustes. Vaadelgem näiteid meteoroloogia ja geneetika vallast.

METEOROLOOGIA: VIHMA TEKE

Piibel ütleb: „[Jumal] tömbab veepiisad üles, tema udust need koonduvad vihmaks, pilved kallavad need maha.” (Iob 36:27, 28.)

Sin kirjeldab Piibel veeringe kolme peamist etappi. Jumal, kellelt lähtub päikeseseosoos, „tömbab veepiisad üles” 1) *aurumise* teel. Seejärel 2) *kondenseerub* aurustunud vesi pilvedeks, kust vesi sajab vihma või muude 3) *sadermetena* alla. Isagi praegu ei mõista meteoroloogid kõike vihmaga seonduvat täielikult. Huvitav on see, et Piibel küsib: „Kas suudab keegi aru saada pilvekihtidest?” (Iob 36:29.) Looja on see, kes mõistab vihma tsüklit, ja ta hoolitses selle eest, et piiblikirjutaja paneks sellega seotud mõtted õigesti kirja. Ja need pandi kirja kaua enne seda, kui inimesed suutsid seda protsessi teaduslikult selgitada.

GENEETIKA: INIMESE LOOTE ARENG

Piiblikirjutaja kuningas Taavet ütles Jumalale: „Su silmad nägid mind juba mu looteeas, su raamatusse pandi kirja kõik mu osad.” (Laul 139:16.) Taavet rääkis siin luuleliselt sellest, et loode areneb kooskõlas juhenditega, mis on otsekui raamatusse kirja pandud. On hämmastav, et see mõte talletati Piiblisse umbes 3000 aastat tagasi.

Ent alles 19. sajandi keskpaigas avastas Austria botaanik Gregor Mendel geneetika põhiprintsiivid. Ja alles 2003. aasta aprillis järjestasid teadlased lõpuks inimgenoomi, mis sisaldab inimkeha kogu geneetilist informatsiooni. Teadlased on kirjeldanud geneetilist koodi kui sõnastikku, mis on täis tähestiku tähtedest koostatud sõnu. Nendest sõnadest moodustuvad geneetilised juhised. Nende juhiste järgi arenevad loote osad, nagu aju, süda, kopsud ja jäsemed täpses järjestuses ja ajastuses. Teadlased on genoomi sobivalt kirjeldanud kui eluraamatut. Kuidas on võimalik, et piiblikirjutaja Taavet oli nii täpne? Ta möönis alandlikult: „Jehoova vaim rääkis mu kaudu, tema sõna oli mul keelel.”* (2. Saamueli 23:2.)

* Jehoova on Jumala nimi, nagu näitab Piibel. (Laul 83:18.)

Ennustab täpselt tulevikku

ON VÄGA keeruline kui mitte võimatu teada, millal ja kuidas kuningriigid ja linnad tõusevad või langevad ning kui võimas nende töus või langus on. Ent Piibel ennustas vägevate valitsuste ja linnade hävingut äärmiselt üksikasjalikult. Vaadelgem vaid kaht näidet.

BABÜLONI LANGEMINE JA TÜHJAKS JÄÄMINE

Muistne Babülon oli võimsa impeeriumi süda. Selle impeeriumi mõjuvõim Lääne-Aasias kestis sajandeid ja omal ajal oli Babülon maailma suurim linn. Ent Jumala vaimu mõjutusel kuulutas piiblikirjutaja Jesaja umbes 200 aastat ette, et mees nimega Kyros vallutab Babüloni, ja ta ütles sedagi, et lõpuks jäab see linn elanikest täiesti tühjaks. (Jesaja 13:17–20; 44:27, 28; 45:1, 2.) Kas see läks töepoolest nii?

Ühel ööl 539. aasta oktoobris e.m.a vallutaski Kyros Suur Babüloni. Mingil ajal jäid varem ümbruskonna viljakat piirkonda niisutanud kanalid unarusse ning ummis-tusid. Aastaks 200 m.a.j oli see paik maha jäetud. Tänapäeval on Babülon endiselt varemeis. Täpselt nii nagu Piibel ennustas, jäi see linn „täiesti lagedaks”. (Jeremija 50:13.)

Kuidas on võimalik, et piiblikirjutaja nägi ajaloosündmuste kulgu nii täpselt ette? Piibel ütleb, et Jesaja, Aamotsi poeg, sai selle „hukkamöistusönumi Babüloni kohta ... nägemuses”. (Jesaja 13:1.)

NIINEVE SAAB „SAMA PÖUASEKS KUI KÖRB”

Assüüria impeeriumi pealinna Niinevet peeti arhitektuuriliseks imeks. See linn uhkeldas oma laiade tänavate, avalike aedade, temple ja massiivsete paleede-ga. Sellest hoolimata ennustas prohvet Sefanja, et see võimas linn saab „tühermaaks, sama pöuaseks kui körb”. (Sefanja 2:13–15.)

Niineve hävitati täielikult 7. sajandil e.m.a babüloonlaste ja needlaste ühisjöul. Ühe teatmeteose järgi jäi see võidetud linn seejärel „2500 aastaks unustusse”. Mõnda aega isegi kaheldi, kas Niineve üldse kuna-gi eksisteeris! Alles 19. sajandi keskel kae-vasid arheoloogid välja Niineve varemed. Praegu on see paik lagunemas ja seal te-gutsevad vandaalid, nii et Maailmapärandi Fond on andnud hoiatuse: „Niineve muist-sed varemed võivad jälle kaduda, ja seda igaveseks.”

Kuidas on võimalik, et Sefanja teadis seda köike ette? Ta ütles: „See on Jehoova sõnum.” (Sefanja 1:1.)

Piibel vastab elu suurtele küsimustele

PIIBEL annab rahuldustpakkuvad vastused elu suurtele küsimustele. Vaadelgem järgmisi näiteid.

MIKS ON MAAILMAS NII PALJU KURJUST JA KANNATUSI?

Kurjuse ja kannatuste teemat käsitletakse põhjalikult kogu Piiblis. Piibel selgitab seda järgmiselt.

1. „Inimene on valitsenud inimese üle, tuuves sellega palju kahju.” (Koguja 8:9.) Ebapädevad ja korrumpeerunud inimvalitsejad on põhjustanud ütlemata palju kannatusi.
2. „Ettearvamatud sündmused tabavad neid kõiki.” (Koguja 9:11.) Ettearvamatud sündmused, nagu rasked haigused, önnetused ja katastroovid, võivad tabada igaüht igal pool ja igal ajal.
3. „Ühe inimese kaudu patt tuli maailma ja patu kaudu surm.” (Roomlastele 5:12.) Alguses, kui inimesed loodi, ei olnud nad ebatäiuslikud ega surelikud. Patt „tuli maailma”, kui nad ei kuuletunud tahtlikest oma loojale.

Piibel teeb enamat, kui vaid selgitab, miks inimesed kannatavad. See töötab, et Jumal körvaldab kurjuse ja „pühib ära kõik pisarad nende silmist ja enam ei ole surma ega leinamist, hädakisa ega valu”. (Ilmutus 21:3, 4.)

MIS MEIST SAAB, KUI ME SUREME?

Piibel selgitab, et surm on täielik teadvusetuse ja tegevusetuse seisund. „Elavad teavad, et nad surevad, kuid surnud ei tea midagi,” ütleb Koguja 9:5. Piibel ütleb, et surma korral meie mötted kaovad. (Laul 146:4.) Seega lakkab pärast surma iga-sugune ajutegevus, nii et ka meie melleelundid ei tööta enam. Seetõttu ei saa me enam tegutseda ega möelda ning me ei tunne midagi.

Ent Piibel teeb enamat, kui vaid selgitab surnute olukorda. See pakub suurepärast lootust, et inimesed äratatakse sügavast surmaunest üles. (Hoosea 13:14; Johannese 11:11–14.)

MIS ON ELU MÖTE?

Piibli järgi lõi Jumal Jehoova mehe ja naise. (1. Moosese 1:27.) Esimese inimese Aadama kohta öeldakse seega, et ta oli „Jumala poeg”. (Luuka 3:38.) Inimene loodi kindla eesmärgiga: et ta rajaks sõprusuhete oma taevase isaga ning elaks maa

peal önnelikku ja mõttekat elu igavesti. Seepärast loodi inimesed loomupärase sooviga õppida tundma Jumalat. Piibel ütleb: „Önnelikud on need, kes möistavad, et nad vajavad Jumala juhatust.” (Matteuse 5:3.)

Lisaks ütleb Piibel: „Önnelikud on ... need, kes Jumala sõna kuulevad ja selle järgi teevad.” (Luuka 11:28.) Piibel mitte ainult ei anna teadmisi Jumala kohta, vaid ka aitab elada önnelikumat elu ning annab tulevikulootuse.

Piiblisse süüvimine avab sulle harukordse võimaluse. Millise? Nii nagu mingi raamatu lugemine võimaldab saada aimu selle autori mõtetest, nii annab Piibli lugemine aimu selle autori, Jumala mõtetest ja tunnetest. Mõtle, mida see võib sulle tähendada: sa võid õppida tundma oma Looja tundemaailma! Lisaks saab Piiblist teada järgmist.

- ▶ Mis on Jumala nimi, milline on tema olemus ja millised omadused tal on.
- ▶ Mis on Jumala eesmärk seoses inimesega.
- ▶ Kuidas saada Jumala sõbraks.

Kas sooviksid rohkem teada saada? Jehoova tunnistajad aitavad sind röömuuga. Nad saavad korraldada sulle tasuta piiblikursuse. See võimaldab sul saada järjest lähedasemaks Piibli autori Jumal Jehoovaga. ■

Piibli autor ja sina

PÄRAST selliste töendite uurimist on miljonid inimesed kogu maailmas teinud järelduse, et Piibel on midagi enamat kui vaid muistne kirjatükk. Nad on veendunud, et Piibel on Jumala sõna — vahend, mille kaudu ta suhtleb inimestega, ka sinuga. Selles raamatus kutsub Jumal sind teda tundma õppima ja temaga sõbraks saama. „Lähenege Jumalale, siis tema läheb teile,” lubab Piibel. (Jaakobuse 4:8.)

Selles artiklisarjas uurisime mõningaid töendeid selle kohta, et Piibel on Jumalalt. Lisainfot leibab raamatu „Mida Piibel meile tegelikult öpetab?” 2. peatükist; väljaandjad Jehoova tunnistajad, saadaval saidil jw.org või skanni kood

Võid vaadata ka videot „Kes on Piibli autor?”, mis on saadaval saidil jw.org
Vaata VÄLJAANDED > VIDEOD

Majapidamis-töode tähtsus

PROBLEEM

Mõnes peres oodatakse, et lapsed kodustes töödes kaasa lööksid, ning nad teevadki seda ilma nurinata. Teistes peredes ootavad vanemad järjest vähem, et lapsed midagi teeksid, ning viimased on muidugi selle üle pärис önnelikud.

Uurijad on sellist suundumust märganud eelkõige lääneriikides, kus lapsed on sageli vaid tarbijad, selle asemel et ka omalt poolt midagi pereellu panustada. Lapsevanem nimega Steven ütleb: „Tänapäeval jäetakse lapsed omaette videomänge mängima, internetis surfama ja telekat vaatama. Neilt ei oodata suurt midagi.“

Mida sina arvad? Kas majapidamistööd on töesti tähtsad, mitte ainult kodu korras hoioi, vaid ka lapse arengu seisukohalt?

MIDA OLEKS HEA TEADA

Osa vanemaist ei kipu lastele majapidamistöid andma, eriti siis, kui lapse nädalakava on juba koolitöid ja kooliväliseid tegevusi täis tuubitud. Ent mötle, miks seda siiski oleks hea teha.

Majapidamistööd aitavad lapsel saada küpseks. Need lapsed, kes löövad kaasa kodutöödes, saavad töenäoliselt ka koolis paremini hakkama, ja siin pole midagi imestada. Kui laps aitab kodu eest hoolitseda, arenevad temas sellised omadused nagu enesekindlus, enesedistsipliin ja otsusekindlus, mis kõik on õppimise juures olulised.

Majapidamistööd õpetavad last teiste heaks midagi tegema. On tähele pandud, et need lapsed, kellelt oodatakse majapidamistöödes oma osa andmist, löövad täiskasvununa töenäolisemalt kaasa kogukonna ettevõtmistes. See pole sugugi üllatav, sest kodutööde tegemine õpetab neid panema teiste huvid enda omadest ettepoole. Ka vastupidine on tösi. Varem mainitud Steven märgib: „Kui lastelt midagi ei oodata, õpivad nad seda, et teised peavad neid teenima, ning üles kasvades omandavad nad moonutatud pildi sellest, mida neilt seoses vastutustunde ja köva tööga elus oodatakse.“

Majapidamistööd liidavad perekonda. Tänu sellele, et lastele antakse kodus mõningaid töid teha, ei õpi nad mitte ainult seda, et nad on väärthuslikud pereliikmed, vaid ka seda, et neilgi on vastutus pere ees. See õpetus võib aga kaotsi minna, kui vanemad peavad kooliväliseid tegevusi

majapidamistöödest tähtsamaks. Mötle, mis kasu sellest on, kui su lapsel tekib tugev ühtekuuluvustunne oma jalgpallimeeskonnaga, aga ta kaugeneb oma pereliikmetest?

MIDA SA SAAD TEHA

Alusta maaст madalast. Ühtede sõnul võksid lapsevanemad kaasata lapsi majapidamistöödesse alates kolmandast eluaastast. Teiste arvates võiks kaasata juba kaheastasi või veelgi väiksemaid lapsi. Mõte on selles, et põngerjatele meeldib koos vanematega midagi teha ja neid jälgendada. *Piibli põhimõte: Õpetussõnad 22:6.*

Anna eakohaseid ülesandeid. Näiteks võib kolmeaastane korjata kokku mänguasjad, pühkida ära mahaloksunud jõogi ning sorteerida pesu. Vanemad lapsed võivad tolmuimejaga tolmu võtta, autot pesta ja isegi toitu valmistada. Suuna ja õpeta oma last. Võid üllatuda, millise õhinaga ta kodutöödes osaleb.

Sea majapidamistööd prioriteediks. See ei pruugi olla kerge, kui su lapsel on iga päev hunnikute viisi koolitöid teha. Aga tema vabastamine majapidamistöödest paremate hinnete nimel „näitab, et prioriteedid on paigast ära”, öeldakse raamatus „The Price of Privilege”. Nagu varem mainisime, siis majapidamistöödes kaasalöömine hoopis aitab lapsel paremaks õpilaseks saada. Ja nõnda õpib ta palju kasulikku, mis valmistab teda ette ajaks, kui ta endale pere loob. *Piibli põhimõte: Filiplastele 1:10.*

Keskendu eesmärgile, mitte tulemusele. Lapsel võib kulu da ülesande täitmisele rohkem aega, kui sooviksid. Samuti võid märgata, et tulemus pole just kõige parem. Niisugusel juhul seisva vastu kiusatusele töö ise ära teha. Sinu eesmärk pole see, et tööd saaksid täiskasvanuliku täpsusega tehtud, vaid et laps öpiks vastutust kandma ja avastaks, millist röömu võib töötgemine tuua. *Piibli põhimõte: Koguja 3:22.*

Mõtle, mis on õige tasu. Mõned arvavad, et lapsele majapidamistööde tegemise eest maksmine arendab temas vastutustunnet. Teised on arvamusel, et siis hakkab laps mötlemä sellele, mida ta perelt saab, mitte mida tema võiks pere heaks teha. Nad ka hoiatavad, et kui lapsel on piisavalt raha, võib ta majapidamistöödest keelduda, ning nii läheb kaotsi see, mida kodutöödega tahetakse õpetada. Mida selgest öppida? Oleks ilmselt parem hoida lapse majapidamistöid ja taskuraha lahus. ■

VÕTMEKIRJAKOHAD

„Õpeta lapsele teed, mida ta peaks käima, ja ta ei lahku sellelt ka vanas eas.” (Õpetussõnad 22:6)

Tehke „alati kindlaks, mis on esmatähitis”. (Filiplastele 1:10)

„Inimesel pole midagi paremat kui tunda oma tööst röömu.” (Koguja 3:22)

„Majapidamistööde tegemine loob tunde, et oled pere heaks midagi teinud. Kui oleme perega saanud päeva lõpuks majapidamistöödega ühele poole, kas siis maja ümber või toas, tekib see mõnusa ühtekuuluvustunde. Igaüks sai anda oma osa ja see on hea tunne.” (Steven)

„Andsime oma tütardele majapidamises ülesandeid juba siis, kui nad väiksed olid, ning see on aidanud neil suuremaks sirgudes elus ette tulevate väljakutsetega hakkama saada. Püüame anda edasi sõnumit, et perekond on meeskond ja me töötame koos. Kui meie, vanemad, suhtume majapidamistöödesse positiivselt, siis aitab see ka meie tütardel neisse samamoodi suhtuda.” (Stephanie)

Soolestiku närvisüsteem

Kas see on keha teine aju?

MITU aju sul on? Kui vastad, et üks, on see õige. Ent sinu kehas on ka teisi närvisüsteeme. Üks neuronite võrgustik on nii ulatuslik, et mõned teadlased on seda nimetanud teiseks ajuks. See on enteraalne ehk soolestiku närvisüsteem ja see ei paikne mitte sinu peas, vaid suuremalt jaolt su kõhus.

Toidu muutmine keha kütuseks on suurt kooskõlastamist nõudev ja äärmiselt töömahukas protsess. Seepärast on täiesti mõistetav, et aju on seedimisega seotud ülesanded jätnud peamiselt soolestiku närvisüsteemi kanda.

Kuigi soolestiku närvisüsteem on tunduvalt lihtsam kui aju, on see ikkagi väga keerukas. Inimestel koosneb see arvestuste kohaselt 200–600 miljonist neuronist. See keerukas neuronite võrgustik asetseb seedekulgla. Teadlased arvavad, et kui soolestiku närvisüsteem peaks talitlema ajus, oleksid selleks vajalikud närvid liiga paksud. Raamat „The Second Brain“ ütleb: „Seega on nii turvalisem kui ka mugavam lasta ... [seedesüsteemil] enda eest ise hoolitseda.“

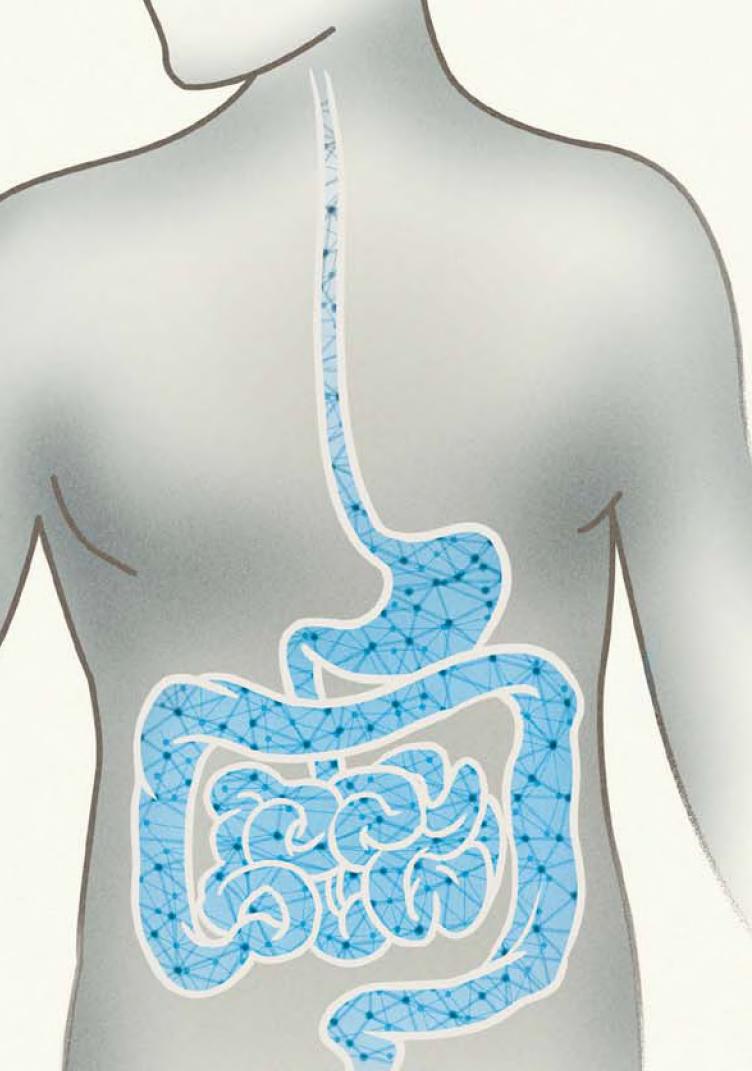
KEEMIATEHAS

Toidu seedimine nõuab mitmesuguseid väga täpse keemilise koostisega aineid, mis peavad olema valmistatud õigel ajal ja saadetud õigesse kohta. Professor Gary Mawe kirjeldas seedesüsteemi tabavalt kui keemiatehast. Selle keemiliste

protsesside keerukus paneb lausa jahmatama. Näiteks katavad sooleseina erilised rakud, mis toimivad otsekui detektorid või nagu maitseretseptorid, mille ülesandeks on teha kindlaks söödud toidu keemiline koostis. Saadud info aitab soolestiku närvisüsteemil määrata vajalikud seedeensüümid, et lõhustada toit osakesteks, mida keha saab omastada. Lisaks on sellel närvisüsteemil oluline roll toiduosakestete happe lisuse ja teiste keemiliste omaduste jälgimisel ning nende põhjal seedeensüümide reguleerimisel.

Kujutle, et seedekulgla on nagu tehase konveier, mida juhib peamiselt soolestiku närvisüsteem. Sinu teine aju liigutab toitu läbi seedekulgla nõnda, et juhib seede-trakti seinas olevate lihaste kokkutömbeid. See reguleerib lihaste kokkutömmete tugavust ja sagedust, nii et kogu süsteem toimib kui konveierliin.

Soolestiku närvisüsteem vastutab ka turvalisuse eest. Allaneelatud toit võib sisaldada kahjulikke baktereid. Seega pole mingi ime, et umbes 70–80 protsendi keha lümfotsüütidest, mis on su immunsüsteemi oluline komponent, paiknevad sinu kõhus. Kui sa neelad alla suures koguses kahjulikke organisme, kaitseb soolestiku närvisüsteem keha seelabi, et vallandab tugevad kokkutömbed ning väljutab enamiku toksiine oksendamise või kõhulahtise kaudu.

HEA SUHTLEMINE

Kuigi soolestiku närvisüsteem paistab toimivat ajust sõltumatult, käib nende kahe närvikeskuse vahel tihe suhtlus. Näiteks on soolestiku närvisüsteemil oma roll selliste hormoonide regulatsioonis, mis ütlevad ajule, millal ja kui palju sa peaksid sööma. Soolestiku närvisüsteemi närvirakud annavad ajule signaali, millal su köht on täis, ja võivad vallandada iiveldustunde, kui sa sööd liiga palju.

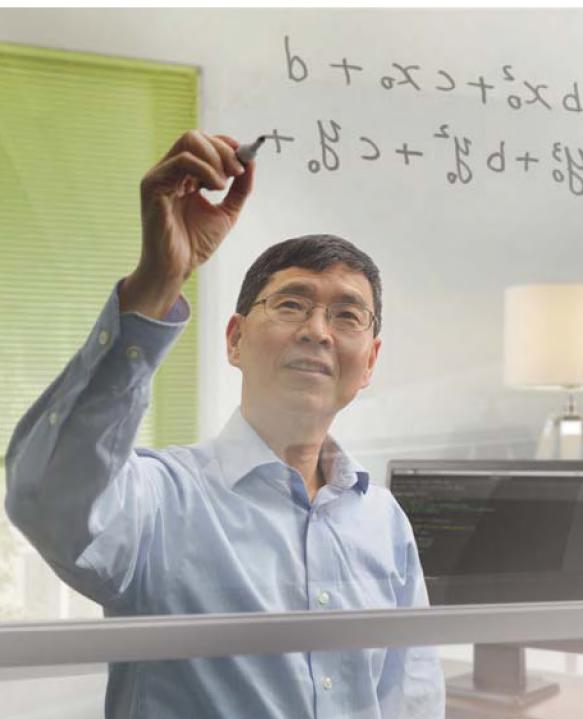
Juba enne selle artikli lugemist võisid sa aimata, et sinu seedekulgla ja aju vahel toimub mingi suhtlus. Kas oled näiteks märganud, et möningate rasvarikaste toi-

Soolestiku närvisüsteem (näidatud sinisena) asub seedekulglas

tude söömine näib parandavat su meeoleolu? Uurijad arvavad, et see toimub siis, kui su soolestiku närvisüsteem saabab aju nii-öelda õnnesignaali, mis vallandab ahelreaktsiooni, nii et sa tunned end paremini. See võib aidata mõista, miks kipuvad iniomesed stressi korral sööma niinimetatud lohutustoitu. Teadlased uurivad võimalust, kuidas soolestiku närvisüsteemi kunstlikult stimuleerida, et ravidia depressiooni.

Teine näide aju ja seedesüsteemi vahelisest suhtlusest on see, kui tunned oma kõhus nii-öelda liblikaid. See tunne võib tekida siis, kui oled pinges või stressis, mille tõttu soolestiku närvisüsteem suunab vere kõhust kõrvale. Tagajärjeks võib olla ka iiveldus, sest kui oled stressis, käsib aju soolestiku närvisüsteemil muuta kõhu tavaliisi kokkutõmbeid. Ekspertide arvates võib selline aju ja kõhu vaheline suhtlus olla ka niinimetatud kõhutunde aluseks.

Kuigi soolestiku närvisüsteem võib põhjustada kõhutunnet, ei suuda see möelda ega suunata sinu otsuseid. Teisisõnu, soolestiku närvisüsteem pole tegelikult ikkagi aju. See ei aita sul luua laule, hoida kulusid ja tulusid tasakaalus ega teha kodutöid. Siiski hämmastab see erakordne süsteem jätkuvalt teadlasi oma keerukusega, milles paljugi on ilmselt veel avastamata. Seega järgmine kord, kui hakkad sööma, peatu hetkeks ja möttele sellele, millised keerulised protsessid kohe sinu seedsüsteemis vallanduvad! ■

Tarkvara arhitekt selgitab oma usku

OMA karjääri alguses töötas dr Fan Yu Pekingi lähedal asuvas Hiina aatomienergia instituudis matemaatikateadurina. Tol ajal oli ta ateist ning uskus evolutsiooniteooriat. Praegu aga usub dr Yu, et elu on kavandanud ja loonud Jumal. Ärgake! esitas talle mõned küsimused tema usu kohta.

Rääkige palun natuke oma taustast.

Olen sündinud 1959. aastal Hiinas Jiangxi provintsis Fuzhou linnas. Kui olin 8-aastane, mõjutas meie riiki programm, mida hiljem hakati nimetama kultuurirevolutsioniks. Minu isa oli ehitusinsener ning talle anti korraldus ehitada ühte kaugesse ja inimtühja piirkonda raudtee. Aastaid sai ta meil külas käia vaid korra aastas. Mu ema oli kooliõpetaja ning me elasime tol ajal sellessamas koolis, kus ta tunde andis. 1970. aastal tuli meil kolida Linchuanis asuvasse Liufangi, mis oli tollal

vaene körvaline küla, kus nappis toitu.

Mida teie peres usutি?

Minu isa jättis religioon ja poliitika külmaks. Ema oli budist. Koolis õpetati, et elu arenes looduslike protsesside tulemusena, ning ma uskusin õpetajaid.

Miks hakkas teile matemaatika huvi pakkuma?

Matemaatika köitis mind, kuna seal otsitakse töde loogiliste arutluskäikude abil. Astusin ülikooli peagi pärast seda, kui revolutsiooni juht Mao Zedong 1976. aastal suri. Vali-

sin põhiaineks matemaatika. Magistrikraad käes, sai minu esimeseks tööks tuumareaktorite ehituse jaoks matemaatiliisse uurimistöö tegemine.

Milline oli teie esmamulje Piiblist?

1987. aastal läksin Ameerika Ühendriikidesse, et saada doktorikraad Texase A&M-i ülikoolis. Ma teadsin, et Ameerikas usuvad paljud inimesed Jumalasse ning loevad Piiblit. Lisaks olin kuulnud, et Piiblis on kirjas palju praktistikat tarkust. Seega otsustasin seda ka ise lugeda.

Piibli õpetused tundusid kasulikud. Ent mõnest kohast oli

raske aru saada ning peagi jätsin lugemise katki.

Mis taassütitas teie huvi Piibli vastu?

Aastal 1990 tuli üks Jehova tunnistaja minu ukse taha ja näitas mulle, mida head räägib Piibel inimkonna tuleviku kohta. See naine korraldas asjad nii, et üks abielupaar hakaks minu juures käima ja aitaks mul Piiblist aru saada. Mu naine Liping, kes oli ateist nagu minagi ning oli Hiinas olles keskkoolis füüsikat öpetanud, hakkas hiljem samuti Piiblit uurima. Saime teada, mida öeldakse Piiblis elu päritolu kohta. Mõte Loojast oli mulle uus, niisiis otsustasin seda teemat lähemalt uurida.

Mida te siis täpsemalt tegite?

Matemaatikuna olen harjunnud arvutama sündmuste esinemise töenäosust. Teadsin, et elu iseeneslikuks tekkeks peavad valgud juba olemas olema. Niisiis üritasin arvutada valgu tekkimise töenäosust protsessis, mida keegi ei juhi. Valgud on teadaolevalt ühed keerukamad molekulid ning elusrakudes võib olla tuhandeid eri tüüpi valke, mis teeavad oma vahel tihedat koostööd. Möistsin nagu paljud teisedki, et valgu iseeneslik moodustumine on nii ebatõenäoline, et võiks öelda lausa võimatu. Ma pole evolutsioniteooria kohta lu-

genud midagi sellist, mis anaks rahuldava vastuse küsimusele, kuidas saavad need ülimalt keerulised molekulid ise ennast luua — rääkimata veel elussüsteemidest, kuhu need molekulid lahutamatult kuuluvad. Minu arust osutasid faktid Looja olemasolule.

Mis teid veenis, et Piibel on Jumalalt?

Jehoova tunnistajatega Piiblit uurides sain teada, et selles raamatus on mitmeid üksik-

gused arvutiprogrammid. Näiteks meie aju võime tuvastada könet on midagi täiesti era-kordset. Enamik meist suudab ilma suurema vaevata kõnest aru saada, isegi kui lause jäab poolikuks, selles on naeru, köhatamist, kokutamist, kui seda segab taustamüra või kaja, see tuleb moonutatult läbi telefoni või kui räägitakse aktsendiga. Võib tunduda, et selles pole midagi märkimisväärset. Kuid tarkvara arhitektide arvates on. Isegi parim könetuvastus-

Mõte Loojast oli mulle uus, niisiis otsustasin seda teemat lähemalt uurida.

asjalikke ennustusi, mis on täide läinud. Samuti tundsin oma elus, kui kasulikud on Piibli põhimõtted. Ma imestasin, kuidas on võimalik, et tuhandeid aastaid tagasi elanud piiblikirjutajad panid kirja tarkusesönu, mis on siiani praktilised. Pisitsa möistsin, et Piibel on Jumala sõna.

Mis teid veel veenab, et on olemas Looja?

Kui mõtlen eluslooduse keerukusele, siis ei jäää mul muud üle, kui uskuda Loojasse. Praegu töötan tarkvara arhitektina ning sageli hämmastab mind, kuidas meie aju ületab igasu-

tarkvara jäab mäekõrguselt alla inimese ajule.

Erinevalt keerukatest arvutitest suudab meie aju teha vahet emotsioonidel, tuvastada könes olevat aktsenti ning teha kindlaks köneleja tema häälele omaste tunnuste järgi. Tarkvara arhitektid töötavad selle kallal, et arvutid suudaksid jälgendada inimese aju võimet häält tuvastada. Nii tehes uurivad nad tegelikult Jumala kätetööd. ■

INGLID

Inglite teema on populaarne nii kirjanduses, kujutavas kunstis kui ka filmides. Kes aga inglid on ja millega nad tegelevad?

Kes on inglid?

MIDA ÜTLEB PIIBEL. Enne kui Jumal lõi universumi ja maa peale esimese inimpaari, lõi ta inimestest kõrgemad intelligentsed olendid. Nad on meist tunduvalt vägevamad ning elavad nagu Jumalgi inimestele nähtamatus ja ligipääsmatus maailmas. (Ilob 38:4, 7.) Piibel nimetab neid kõrgemaid olendeid vaimudeks ja ingliteks. (Laul 104:4, allmärkus.)*

* Piibel näitab, et osa ingleid töötis Jumala vastu mässu. Neid kurje vaime nimetatakse deemoniteks. (Luuka 10:17–20.)

Ingleid on tohutult palju. Jumalat teenib tema trooni ümber „kümme tuhat korda kümme tuhat” ingliti. (Ilmutus 5:11, 1997. a tölge.) Kui seda võtta sõna-sõnalt, võib ingleid olla üle saja miljoni.

„Ma nägin ja kuulsin paljude inglite häält trooni ... ümber, ning nende arv oli kümme tuhat korda kümme tuhat ja tuhat korda tuhat.”
(Ilmutus 5:11, 1997. a tölge)

Mida tegid inglid piibliaegadel?

MIDA ÜTLEB PIIBEL. Inglid teenisid sageli Jumala esindaja või sõnumitoojana.* Samuti tegid nad imetegusid. Jumal saatis inglilöödja Aabrahami ja takistama teda ohverdamast oma poega lisakit. (1. Moosese 22:11–18.) Moosesele ilmutas end üks ingel põlevas põösas, et anda edasi

sõnum, mis muutis Moosese elu. (2. Moosese 3:1, 2.) Ja kui prohvet Taaniel heideti lõvide auku, siis „Jumal saatis oma inglilöödja suu”. (Taaniel 6:22.)

„Siis ilmutas end talle [Moosesele] Jehoova ingel tuleleegis keset ogalist põõsast.” (2. Moosese 3:2)

* Nii heebrea- kui ka kreekakeelne sõna, mis on tõlgitud vastega „ingel”, tähindab sõnumitoojat.

Mida teeval inglid tänapäeval?

MIDA ÜTLEB PIIBEL. Me ei tea köike, mida inglid teeval tänapäeval. Ent Piibel näitab, et nad osalevad töös, mille kaudu aidatakse siirastel inimestel Jumalat tundma õppida. (Apostlite teod 8:26–35; 10:1–22; Ilmutus 14:6, 7.)

Jehoova andis patriarch Jaakobile unenäo, milles too nägi, et maa peal on trepp, mille ots ulatub taevasse ja mida mööda inglid käivad üles-all. (1. Moosese 28:10–12.) Jaakob ilmselt järeldas sellest unenäöst sedasama, mida meiegi, nimelt

et Jumal Jehoova läkitab ingleid maa peale aitama oma ustavaid teenijaid. (1. Moosese 24:40; 2. Moosese 14:19; Laul 34:7.) ■

„Maa peal oli trepp, mille ots ulatus taevasse ning mida mööda käisid üles-all Jumala inglid.”
(1. Moosese 28:12)

KAS SEE ON KAVANDATUD?

Merisaarma karvkate

Brian M. Guzzetti/Alaska Stock – Design Pics/Superstock

PALJUDEL mereimetajatel, kes elavad külmas vees, on naha all paks rasvakiht, mis aitab neil kehasoojust hoida. Merisaarmal on sooja hoidmiseks teistsugune meetod: paks karvakasukas.

Mötteainet. Merisaarma karvkate on tihedam kui teistel imetajatel, ühel ruut-sentimeetril on umbes 150 000 karva. Ja seetõttu jäab vees olles saarma naha lähedale õhukiht. See õhukiht on kui isolator, mis ei lase külmal veel looma nahaga kokku puutuda ja temalt kehasoojust rõövida.

Teadlaste arvates võib merisaarma karvkatest üht-teist õppida. Nad on teinud katseid mitmete tehiskarusnahkadega, muutes näiteks karva pikkust ja paigu-

tust. Uurijad on järeldanud, et „mida tihedamalt karvad asuvad ja mida piked mad need on, seda kuivem või vett törjuvam karvane pind on”. Ühesõnaga, merisaarmad võivad olla uhked oma suurepärase kasuka üle!

Uurijad loodavad, et nende uurimistööd viivad uudsete vett törjuvate tekstiilide kavandamise ja tootmiseni. See võib panna möningaid mötlema, kas ei võiks sukeldujad, kes peavad viibima külmas vees, kanda merisaarma kasuka sarnast karvast kalipsot.

Mida sina arvad? Kas merisaarma soost isoleeriv karvkate tekkis evolutsiooni teel või on see kellegi kavandatud? ■

JW.
ORG

TM

Selle ajakirja ja
varasemate numbrite
tasuta allalaadimine

Netipiibel
rohkem kui
130 keeles

Vaata
www.jw.org/et
või skanni kood

g17-3-ST
17/2020